Vesilaitosyhdistys
Vattenverksföreningen VVY

2.10.2017

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 3.10.2017 klo 10:00 / HE 106/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Viite: 27.9.2017 sähköpostitse saapunut lausuntopyyntönne

Lausunto valtion vuoden 2018 talousarvioesityksestä (HE 106/2017 vp)

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattaen noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä. Vesihuoltolaitosten vesijohtoverkostoja on vastaavasti noin 100 000 km ja viemäriverkostoa noin 50 000 km.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa vuoden 2018 talousarvioesityksestä. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Biotalous ja kiertotalous, erityisesti ravinteiden kierrätys

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä on kiinnitetty huomiota kiertotalouden ja biotalouden edistämiseen. Sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan (30.40.22) että ympäristöministeriön hallinnonalan (35.10.22) talousarvioehdotuksissa on myönteisellä tavalla osittain jopa selvästi lisätty rahoitusta kierto- ja biotaloushankkeisiin, joilla on myönteisiä vaikutuksia mm. luonnonvesien ja vesihuollon kannalta, työllisyysvaikutuksiakaan unohtamatta. Määrärahoja on esitetty erityisesti erilaisiin kärki- ja kokeiluhankkeisiin.

MMM:n hallinnonalan momentin 30.40.22 määrärahalla toteutetaan kansallista biotalousstrategiaa. Momentin määrärahasta on varattu 10 milj. euroa Biotalous ja puhtaat ratkaisut -strategiseen tavoitteeseen sisältyvien kärkihankkeiden toteuttamiseen. Painopistealueiksi on määritelty mm. vesistöt kuntoon, ravinteiden kierrätys, talteenotto ja hyödyntäminen, sekä vesiosaamisen vienti.

Talousarvioesityksessäkin todetaan, että tavoitteena on tehdä Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa. Toistaiseksi erilaisia käyttökelpoisia ravinnemassoja ei kuitenkaan vielä hyödynnetä optimaalisesti. Talousarvioesityksessä pyritään tukemaan siirtymistä kestäviin kiertotalouden ja biotalouden ratkaisuihin. Pidämme niin ympäristön kuin taloudenkin näkökulmasta tarpeellisena ravinteiden kierrätyksen edistämistä vesien suojelua edistävin konkreettisin keinoin. Näin ollen rahoituksen osoittaminen MMM:n hallinnonalan momentilta 30.40.22 ja YM:n hallinnonalan momentilta 35.10.22 bio- ja kiertotaloutta edistäviin hankkeisiin ja Itämeren suojeluun on kannatettavaa. Pidämme myös tärkeinä niitä määrärahoja, joita on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla osoitettu vesien kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun.

MMM:n hallinnonalan momentilta 30.40.22 talousarviossa on vuodelle 2018 esitetty 1.0 milj. euroa veteen perustuvien liiketoimintojen (sininen biotalous) kehittämiseen. Pidämme tätä hyvänä, mutta riittämättömänä. Vuonna 2017 sinisen biotalouden toteuttamisohjelmaan oli varattu yhteensä 1.5 milj. euroa, mutta ko. kärkihankerahoituksen hakuun tuli hankehakemuksia yhteensä noin 10 milj. euron arvosta. Tämä on osoitus siitä, että rahoitustarve olisi huomattavasti suurempi kuin esitetyt määrärahat.

Yhdyskuntien vesihuoltohankkeiden edistäminen ja laitosrakenteen kehittäminen

Vuosien 2017 ja 2018 talousarvioissa ei ole enää ollut määrärahoja vesihuoltohankkeiden tukirahoitukselle maa- ja metsätalousministeriön eikä ympäristöministeriön hallinnonalojen budjetissa. Vesilaitosyhdistys katsoo, että vaikka valtion tukirahoituksen asteittainen vähentäminen on sinänsä ollutkin viesti vesihuollon investointien siirtymisestä terveempään suuntaan, tukirahoituksella on ollut ja olisi edelleen tärkeä roolinsa etenkin ylikunnallisten hankkeiden saamiseksi käyntiin. Joillakin alueilla väestö kasvaa ja tulee lisää teollisuutta. Siirtoviemäreiden lisäksi mm. näillä alueilla tarvittaisiin uusia yhdysvesijohtoja.

Valtion osittainen tukirahoitus toimii ns. porkkanarahana, jonka avulla mm. jätevesien käsittelyn keskittämishankkeita saadaan käynnistettyä. Hankkeiden keskittämisellä taataan hyvä puhdistustulos sekä riskien- ja laadunhallinta. Siirtoviemäreiden varrella sijaitsevia haja-asutusalueita on samalla liitetty viemäröinnin piiriin. Lisäksi vesihuollon häiriötilanteisiin varautumiselle on tärkeää saada rakennettua laitosten ja kuntien välisiä yhdysvesijohtoja.

Alueellisilla vesihuoltohankkeilla – yhdysvesijohdot, siirtoviemärit, alueelliset jätevedenpuhdistamot ja vedenhankintajärjestelyt – varmistetaan vesihuollon toimintavarmuutta ja parannetaan palvelun tasoa ja toisaalta edistetään järkevän ja tehokkaan laitosrakenteen muodostumista. Kun vesihuoltolaitosten yhteinen infrastruktuuri on kunnossa, vesihuoltolaitosten yhdistyminen on helpompaa. Talousarvioehdotuksessa (s. 526) on esitetty tavoitteeksi myös vesihuoltolaitosten lukumäärän vähentäminen.

Vesilaitosyhdistys arvioi, että valtion tukirahoituksen poistuminen vaikuttaa vesihuollon alueelliseen kehittymiseen epäedullisesti. Alueellisten ratkaisujen vaihtoehtona ovat paikallisesti toteutettavat ratkaisut, jotka voivat olla lyhyellä aikavälillä kustannuksiltaan edullisempia, mutta osoittautuvat ajan mittaan kalliimmiksi. Sen takia vesihuollon tukirahoituksen tarvetta ja mahdollisuuksia pitäisi arvioida uudelleen tulevien vuosien talousarvioiden laadinnan yhteydessä.

Maakuntauudistukseen valmistautuminen

Tulevaan maakuntauudistukseen valmistautuminen ei toistaiseksi vielä näy erityisen voimakkaasti MMM:n ja YM:n hallinnonalojen määrärahoissa vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa. Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tukeen ja ohjaukseen tarkoitetut suurimmat määrärahaehdotukset on varattu valtiovarainministeriön budjettiin (28.05). Ympäristöministeriön hallinnonalan budjetissa (35.10.61) ”osallistutaan maakuntauudistuksen valmisteluun ja edistetään maakunnille siirtyvien ympäristötehtävien järjestämistä siten, että niistä voidaan huolehtia laadukkaasti”. Vesilaitosyhdistys korostaa, että esimerkiksi vesienhoidon tehtävien siirtyminen maakunnille on iso muutos. Suunnittelun jatkuvuuden, riittävien resurssien ja osaamisen turvaaminen on tärkeätä myös vesihuollon ja vesiensuojelun mittavien toimenpiteiden toteutumisen ja hankkeiden laadun turvaamisen kannalta. Muutokseen pitää varautua ajoissa ja riittävin panostuksin.

Digitalisaation ja tiedonhallinnan edistäminen

Talousarvioehdotuksessa on esitetty määrärahoja digitalisaation, tiedonhallinnan sekä tieto- ja kyberturvallisuuden kehittämiseen erityisesti valtiovarainministeriön hallinnonalan momentilla 28.70, mutta osittain myös MMM:n hallinnonalan (30.40.22) ja YM:n hallinnonalan (35.10.22 ja 35.01.04) momenteilla. Hallinnon digitalisaation edistämisen ohella on tärkeätä tukea myös toimijoiden digitalisaatiovalmiuksia esimerkiksi KiraDigi-hankkeen kaltaisella rahoituksella (VM 28.70.22). Digitalisaation kehittämishankkeiden rahoitustuki on tärkeätä myös vesihuoltolaitosten digitalisaatiokehityksen vauhdittamiseksi. Samoin valtakunnallisen vesihuollon tietojärjestelmän (VEETI) ylläpidon ja jatkokehittämisen rahoitus tulee turvata jatkossakin.

Lopuksi

Vesilaitosyhdistys pitää myönteisenä, että talousarvioesityksessä ovat vahvasti mukana mm. sinisen biotalouden edistäminen ja ravinteiden kierrätys. Niillä on suotuisia vaikutuksia niin vesienhoidon kuin elinkeinotoiminnan kannalta.

Vesilaitosyhdistys katsoo, että määrärahoja vesihuollon alueellisten hankkeiden tukemisen tarvittaisiin maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriön hallinnonaloilla myös vuonna 2018 ja sen jälkeen, jotta uusia hankkeita saataisiin käyntiin. Samalla voidaan edistää nykyistä elinvoimaisemman laitosrakenteen kehittymistä vesihuoltoalalla.

Osmo Seppälä
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasiain päällikkö